

УДК: 355.23(477):378.5

ISSN: 2617-1775

E-ISSN: 2617-1783

Ліцензія: Attribution-NonCommercial 4.0 International CC BY-NC 4.0

Історія статті: Отримано: 01.04.2026; Прийнято: 21.04.2026; Опубліковано: 28.05.2026.

Конфлікт інтересів: немає.

Людмила Приполова, кандидат юридичних наук, старший дослідник, Національний університет оборони України, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-8429-1866>

DOI: 10.33099/2617-1775/2026-01/212-220

ПЕРСПЕКТИВИ МІЖВІДОМЧОЇ КООПЕРАЦІЇ В НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Анотація: Стаття присвячена аналізу перспектив міжвідомчої кооперації в науковій діяльності у системі Міністерства оборони України.

Дослідження базувалося на принципах системного підходу та проводилося з використанням методів аналізу, синтезу, формально-правового, порівняння та узагальнення.

У статті здійснено аналіз поглядів вчених щодо проблеми налагодження міжвідомчої співпраці у системі Міністерства оборони України в контексті наукової діяльності. Під час огляду наукових праць особливу увагу приділено проблемним питанням наукової діяльності як окремих наукових установ, так і закладів вищої освіти. Зокрема, розглянуто наукові праці, в яких досліджена проблематика перспектив розвитку співробітництва наукових установ Національної академії наук України. У ході дослідження опрацьовано наукові публікації, присвячені проблемі пошуків шляхів оптимізації наукової та науково-технічної діяльності у сфері оборони. Наведено позитивні приклади функціонування деяких наукових установ у Сполучених Штатах Америки.

За результатами дослідження зроблено висновок про необхідність доповнення переліку тих суб'єктів, які можуть бути замовниками наукової продукції в системі Міністерства оборони України. Виокремлено пропозиції, які сприятимуть підвищенню рівня ефективності виконання міжвідомчих наукових робіт, а саме: внесення відповідних змін до Положення про організацію наукової і науково-технічної діяльності в системі Міністерства оборони України (в контексті розширення переліку замовників наукової продукції, з урахуванням перспектив взаємодії з іншими складовими сектору безпеки і оборони України); уточнення порядку організації міжвідомчої взаємодії при замовленні наукової продукції в інтересах Міністерства оборони України. Запропоновано алгоритм міжвідомчої взаємодії від замовлення до укладання спільного договору; утворення Координаційної ради з міжвідомчих науково-дослідних (дослідно-конструкторських) робіт шляхом прийняття відповідного Положення; започаткування єдиної інформаційної бази даних міжвідомчих науково-дослідних (дослідно-конструкторських) робіт.

Ключові слова: міжвідомча взаємодія; Міністерство оборони України; науково-дослідні (дослідно-конструкторські) роботи; удосконалення правового регулювання.

Liudmyla Prypolova, Candidate of Law, Senior Researcher, National Defence University of Ukraine, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-8429-1866>

Prospects of Inter-Departmental Cooperation in Scientific Activities in the System of the Ministry of Defence of Ukraine

Abstract: The article is devoted to the analysis of the prospects of interdepartmental cooperation in scientific activity in the system of the Ministry of Defence of Ukraine.

The research was based on the principles of a systemic approach and was conducted using the methods of analysis, synthesis, formal and legal, comparison and generalization.

The article analyzes the views of scientists on the problem of establishing interdepartmental cooperation in the system of the Ministry of Defence of Ukraine in the context of scientific activity. When reviewing scientific works, attention was paid to problematic issues of scientific activity of both individual scientific institutions and higher education institutions. In particular, scientific works were considered, which investigated the issues of prospects for the development of cooperation between scientific institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine. The study examined scientific publications devoted to the problem of finding ways to optimize scientific and scientific and technical activities in the field of defense. Positive examples of the functioning of some scientific institutions in the United States of America were given. As a result of the study, a conclusion was made about the need to supplement the list of entities that may be customers of scientific products in the system of the Ministry of Defence of Ukraine. Proposals were identified that will contribute to increasing the level of efficiency of interagency scientific work, namely: making appropriate amendments to the Regulations on the Organization of Scientific and Scientific-Technical Activities in the System of the Ministry of Defence of Ukraine (in the context of expanding the list of customers for scientific products, taking into account the prospects for interaction with other components of the security and defence sector of Ukraine); clarification of the procedure for organizing interdepartmental interaction when ordering scientific products in the interests of the Ministry of Defence of Ukraine. An algorithm for interdepartmental interaction from ordering to concluding a joint agreement is proposed; the formation of a Coordination Council for Interdepartmental Research (Research and Development) Works by adopting the relevant Regulation; the establishment of a single information database for interdepartmental research (research and development) works.

Keywords: *interagency cooperation; Ministry of Defence of Ukraine; scientific research (research and development) work; improvement of legal regulation.*

Вступ. В умовах триваючої збройної агресії та постійної зміни характеру бойових дій, намагання противника розширити дестабілізаційні фактори поза межами зони бойових дій, актуальним залишається активне залучення наукового потенціалу держави до вирішення завдань у сфері оборони, яке можливе за допомогою проведення наукових досліджень. Наявна нормативно-правова база потребує доповнення через врегулювання питання алгоритму організації міжвідомчої взаємодії при замовленні наукової продукції в інтересах Міністерства оборони України (далі – МО України). Уточнення порядку організації міжвідомчої взаємодії при замовленні наукової продукції в інтересах МО України є необхідним кроком для створення «діалогового вікна» у сфері міжвідомчої взаємодії при виконанні спільних науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (далі – НДДКР) та необхідним кроком у подоланні прогалини в нормативно-правовому врегулюванні організації такої взаємодії. Тому, проблематика поглиблення наукової кооперації на міжвідомчому рівні є актуальною для наукових пошуків. Зважаючи на вищезазначене, доцільним вбачається аналіз перспектив міжвідомчої взаємодії при виконанні спільних НДДКР, де замовником може бути позавідомчий суб'єкт наукової діяльності.

Слід зазначити, що проблематика стосовно наукової кооперації між різними суб'єктами наукової діяльності, в тому числі на міжвідомчому рівні стає дедалі частіше обговорюватися в науковому просторі в контексті інтеграції у міжнародний дослідницький простір. В той же час, питання удосконалення наукової взаємодії на міжвідомчому рівні в системі МО України були предметом

нечисленних дискусій. Лише деякі питання перспектив розвитку наукової діяльності в наукових установах (далі – НУ) та закладах вищої освіти (далі – ЗВО) була предметом наукових публікацій. Так, питання стану та перспектив розвитку наукової діяльності установ Національної академії наук України (далі НАН України) досліджували Ісакова Н.Б. (2025) та Маліцький Б.А. (2023). Про перспективи розвитку наукової сфери загалом з огляду на зарубіжний досвід можемо віднайти у працях Хаустової В.Є. й Решетняка О.І. (2021), Дегтярьова І. та Квіта С. (2019). Питання удосконалення окремих аспектів наукової діяльності у сфері оборони, можемо зустріти у працях Хлоня С.Є., Ковальчука А.І. (2025), Наливайка А. (2025), Корнієнка В.О. (2024). Таким чином, у вітчизняних наукових працях та науковій літературі проблематика перспектив міжвідомчої кооперації в науковій діяльності у системі МО України викладено фрагментарно, що підкреслює наукову своєчасність пропонованої статті.

Стаття присвячена аналізу перспектив міжвідомчої кооперації в науковій діяльності у системі МО України із виокремленням відповідних рекомендацій.

Результат. Ісакова Н.Б. (2025) досліджуючи співробітництво наукових установ НАН України та університетів як відповідь на сучасні виклики, переконана, що саме економічні успіхи країни визначаються досягненнями в науково-освітній сфері та її спроможністю впливати на інноваційність підприємств. Наука і вища освіта разом вирішують завдання формування інтелекту нації та пов'язані із проблемами державного будівництва, забезпечення обороноздатності, інноваційного перетворення промислового комплексу. Серед проблемних питань національної інноваційної системи авторка виокремила наступні:

вибір оптимальних способів і форм інтеграції академічної науки, переважно орієнтованої на проведення фундаментальних досліджень, та університетів, основним завданням яких продовжує бути підготовка кваліфікованих кадрів для галузей економіки, науки та соціальної сфери (подолання можливо завдяки об'єднання зусиль учасників процесу наукової діяльності);

збереження і подальший розвиток наукового потенціалу також потребують ефективної взаємодії НАН України та університетів, що створює умови для підготовки нових наукових кадрів, підвищує значущість фундаментальної та прикладної науки, сприяє формуванню умов для інноваційного співробітництва науково-освітньої сфери з бізнесом.

Характеризуючи національну інноваційну систему, Ісакова (2025) апелює до факту неподолання радянської системи та підсумовує, що нині як і раніше фундаментальні та прикладні дослідження є прерогативою державних академій наук, а університети здебільшого виконують освітню функцію, попри досягнення деяких значних наукових результатів. Автор (Ісакова, 2025) переконана, що освітнім закладам варто не конкурувати, а орієнтуватися на умови роботи в контексті розвитку і поглиблення коопераційних зв'язків з академічною наукою. Цьому сприяють загальносвітові тенденції політики євроінтеграції, поширення відкритості науки та розширення міжнародних

контактів, завдяки чому відбувається зміна підходів до організації науково-дослідної діяльності як в академічних наукових інститутах, так і в університетах.

Хаустова В.Є., Решетняк О.І. (2021) в ході дослідження сучасних форм взаємодії та інтеграції освіти та науки, виявили проблеми в освітній та науковій діяльності в Україні, розробили науково-методичний підхід до оцінювання впливу освіти і науки на соціально-економічний розвиток країни, а також організаційно-економічний механізм інтеграції освіти, науки і бізнесу на базі університетів майбутнього. З метою адаптації до умов функціонування вітчизняних ЗВО, ними запропоновано розробляти дієві соціально-економічні механізми інтеграції науки, освіти та підприємницького сектору з урахуванням сучасних технологій освітнього та дослідницького простору. Також автори в ході дослідження виокремили наступні риси такої світової інтеграції, зокрема, серед яких існують ті, які вже частково характерні для вітчизняної науки та ті, які варто виокремити як перспективні для української науки:

- високий рівень інтеграції навчання та дослідження на всіх рівнях освітнього процесу, що забезпечує постійний інтегрований інформаційний обмін між студентами та викладачами;

- державна підтримка у вигляді фінансування наукової та освітньої діяльності;

- наявність міцних зв'язків з бізнес-спільнотою;

- фундаментальні дослідження фінансуються переважно з державних джерел та різних фондів підтримки досліджень на некомерційній основі;

- множинність джерел фінансування: державний та місцевий бюджети, благодійні та опікунські фонди, гранти, бізнес надходження від дослідницької, навчальної, виробничої та консультативної діяльності.

- значна самостійність, наявність рівноправних партнерів бізнесу в інтеграції науки, освіти та виробництва;

- активне функціонування наукових парків (або індустріальних парків).

Маліцький Б.А. (2023) у аналітичній доповіді про НАН України, її сучасний стан, проблеми розвитку та підходи до їх розв'язання, охарактеризував стан наукової діяльності НАН України через виокремлення конкретних проблемних питань, а саме:

- дефіцит фінансування;

- незначна кількість дослідних робіт у вітчизняних вишах у порівнянні з кількістю наукового потенціалу;

- багаторічне нехтування в державній політиці можливостями науки, технологій та інновацій як найефективнішого джерела економічного й соціального зростання та національної безпеки;

- відтік наукових кадрів за кордон;

- поступове перетікання академічної науки до університетів.

Маліцький Б.А. (2023) стверджує, що в умовах воєнного стану НАН України актуалізувала та суттєво розширила тематику наукових досліджень, спрямованих на забезпечення оборони і безпеки держави. Академія використовує власний досвід співпраці з окремими галузями та

високотехнологічними підприємствами (співпраця з підприємствами ракетно-космічної галузі в рамках угоди про співпрацю з КБ “Південне”). Набули актуальності дослідження реального стану всіх сфер життєдіяльності України. Оскільки відродження України має забезпечуватися на основі передових наукових досягнень і високих технологій, виникає необхідність в об’єктивізації оцінювання реального стану наукового потенціалу держави, розробленні заходів щодо його майбутнього ефективного розвитку і використання та обґрунтуванні потрібних для цього ресурсів. Одним із шляхів вирішення проблеми автор вбачає у запровадженні державної політики, яка сприятиме значно ефективнішому використанню величезного кадрового потенціалу вищої школи. Доленосне завдання, яке постає сьогодні перед Україною, особливо в частині післявоєнного відновлення економіки на базі передових досягнень науки і високих технологій, потребує невідкладного переходу до нової наукоцентричної державної політики.

У звітному документі про діяльність НАН України (Національна академія наук, 2025) у 2024 році також відслідковується тенденція до поглиблення наукової кооперації з поміж інших наукових закладів та установ, державних структур і з окремими структурами у сфері оборони. Зокрема, в документі зазначено, що на конкурсній основі відібрано проекти за новою Цільовою науково-технічною програмою оборонних досліджень НАН України на 2025 – 2029 рр. Особливість цієї програми полягає у тому, що визначення пріоритетних завдань для конкурсу, експертизу поданих проектів, погодження технічних завдань, приймання завершених робіт здійснює Генеральний штаб Збройних Сил України, МО України, Центральний науково-дослідний інститут озброєння та військової техніки Збройних Сил України, АТ “Українська оборонна промисловість”.

Так, до проблеми щодо пошуків шляхів оптимізації наукової та науково-технічної діяльності (далі – ННТД) у сфері оборони звертались ряд науковців. Зокрема, можемо зустріти тезу про те, що діючі наукові та науково-дослідні установи МО України, що здійснюють свою діяльність в інтересах Сил підтримки Збройних Сил України, не спроможні охопити весь спектр наукових завдань за цими напрямками, зокрема, на оперативному та тактичному рівнях. Хлонь С.Є., Ковальчук А.І. (2025) апелюють до міжнародного досвіду, наводячи приклад міжнародних партнерів України. Так, прикладом такої синергії є діяльність таких установ за напрямками підтримки у Сполучених Штатах Америки (далі – США) та в рамках НАТО. Агентство перспективних оборонних досліджень (DARPA) є незалежним науково-дослідним та дослідно-конструкторським органом у складі МО США. Його місія полягає у співпраці з новаторами як в урядових структурах, так і поза ними для розробки передових технологій. Ця модель дозволяє швидко реагувати на актуальні потреби оборони та створювати проривні рішення. Ще одним ключовим інститутом є Науково-дослідний та дослідно-конструкторський центр Інженерних військ армії США (ERDC), який є провідним центром досліджень та розробок для Інженерного корпусу армії США. ERDC є невід’ємною

частиною Офісу помічника Міністра оборони з питань досліджень та інженерії, що підкреслює його стратегічне значення.

Корнієнко В.О. (2024), досліджуючи організаційно-правові засади формування політики у сфері науки та ННТД в системі МО України, виокремив проблемні питання, які потребують вирішення у сфері ННТД МО України, серед яких варті уваги та неодноразово наголошувалися іншими науковцями, такі як:

- недостатній рівень інтеграції наукових установ з підприємствами;
- відірваність значного обсягу наукових досліджень від прикладного втілення;
- сповільнена інтеграція результатів наукових досліджень у світову науку, що впливає на рівень конкурентоспроможності;
- така, що потребує оновлення й осучаснення організаційно-штатна структура військових наукових та науково-дослідних установ;
- потреба в нарощуванні практики впровадження інноваційних програм та проектів у НДДКР за державним оборонним замовленням.

Автор (Корнієнко, 2024) пропонує для вирішення вищезазначених проблемних питань провести інституційно-правове регулювання ННТД в системі МО України та сформулювати політику, яку необхідно провести за основними стратегічними напрямками для переходу на сучасний етап у сфері ННТД. Зокрема, для запобігання розбалансування системи військової науки, вбачається необхідність у розробці (організації, створенні):

- моделі оцінювання відповідності науково-кадрового потенціалу їх професійної кваліфікації та результативності критеріям і стандартам, які існують у європейській науковій спільноті (в країнах-членах НАТО);
- Положення про атестацію робочих місць дослідників;
- Методики для визначення реально підготовлених у відповідних галузях спеціалістів, якості наукових лідерів, рівня їх наукового доробку;
- доступу до світових науково-інформаційних ресурсів країн-членів НАТО;
- концентрації розвиненості партнерських зв'язків між учасниками циклу “наука-інновація”, а також замовниками НДДКР;
- електронного публічного Каталогу захисту інноваційної діяльності та продукції інтелектуальної власності, в т.ч. у системі військово-промислового комплексу,
- Моделі векторного фінансового і матеріально-технічного забезпечення для ефективно працюючих вчених і наукових колективів;
- Моделі оплати праці науковців на договірній основі (де заробіток буде не від звання, а від дієвого результату на умовах одноразового контракту). Зазначений захід приведе до підвищення мобільності наукових кадрів, їх переходу на виробничі структури та створення інноваційних підрозділів;
- Центру міжнародного значення (через Положення про створення на базі кращих наукових установ високотехнологічних наукових центрів);
- Агенції оборонних і безпекових досліджень (аналог – DARPA) та здійснення узгодження стейкхолдерів щодо діяльності такого органу, умов та напрямів наукових досліджень у сфері оборони та безпеки.

Крім того Корнієнко В.О. (2024) вважає, що при формуванні складових політики доцільно визначити, розробити та започаткувати інституційно-правові механізми щодо збільшення академічної спроможності наукових установ та організацій, зокрема:

створити умови для утворення постійних або тимчасових наукових колективів, які проводитимуть спільні наукові дослідження, зокрема, з країнами-членами НАТО;

утворювати наукові установи подвійного підпорядкування;

створити центри колективного користування науковим обладнанням та державних ключових лабораторій;

розширити взаємодію між академічною, університетською наукою та участю молодих учених у формуванні ННТД для обороноздатності держави;

створити засади участі НУ та організацій МО України у рамкових програмах ЄС з науки та інновацій на постійній основі та за відомчою направленістю, для отримання конструктивного результату та їх апробації.

Водночас інші дослідження підтверджують, що експерти (Дегтярьова & Квіт, 2019) відзначили найголовніші проблеми української науки, серед яких:

- надзвичайно низький рівень бюджетного фінансування науки;
- недостатня сформованість національної інноваційної системи, що забезпечувала б неперервний ланцюг комерціалізації інтелектуального продукту від лабораторії до виробництва і, як наслідок, відірваність результатів наукових досліджень від потреб реального бізнесу;

- нереформованість сектору академічної науки, де до прикладу, більшість фонду Державного бюджету України витрачається на НАН України.

Так, Дорожня карта європейської інтеграції України у сферах освіти і науки до 2027 року (Міністерство освіти і науки, 2023), затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 11.12.2023 року № 1501, передбачає в операційній цілі 2.3. (Суб'єкти ННТД провадять наукові дослідження, НДДКР відповідно до європейських підходів та практик) такі завдання як:

створення широких можливостей для наукових установ та ЗВО щодо отримання грантового фінансування на конкурсних засадах;

інтеграцію дослідницької інфраструктури України до Європейського дослідницького простору.

Висновки. Враховуючи активну взаємодію складових сил безпеки і оборони України за час дії правового режиму воєнного стану, періоду дії АТО/ООС, сучасні тенденції європейської інтеграції України у сферах освіти і науки, перспективним вважається оптимізація нормативно-правового регулювання взаємодії інших складових сектору безпеки і оборони України при виконанні спільних НДДКР. Виходячи із вищезазначеного, актуальною є потреба у доповненні переліку тих суб'єктів, які можуть бути замовниками наукової продукції в системі МО України. Крім того, перспективними вважаємо пропозиції, які сприятимуть підвищенню рівня ефективності виконання міжвідомчих наукових робіт, а саме:

- внесення відповідних змін до Положення про організацію наукової і науково-технічної діяльності в системі Міністерства оборони України (в

контексті розширення переліку замовників НДДКР з урахуванням перспектив взаємодії з іншими складовими сектору безпеки і оборони України);

- нормативне уточнення порядку організації міжвідомчої взаємодії при замовленні наукової продукції в інтересах МО України. Пропонується в уточненому порядку передбачити алгоритм міжвідомчої взаємодії від замовлення до укладання спільного договору, де передбачити такі етапи: ініціювання та консультації, вивчення замовлення, включення до Плану наукової діяльності, укладання розширеного технічного завдання, укладання спільного договору.

- утворення Координаційної ради з міжвідомчих НДДКР (прийняття відповідного Положення);

- започаткування єдиної інформаційної бази даних міжвідомчих НДДКР.

Запропоновані оновлення дадуть можливість активізувати залучення потенціалу НУ, вищих військових навчальних закладів (військових навчальних підрозділів) МО України до створення наукової продукції у позавідомчій взаємодії, а також сприятимуть:

- усуненню потенційних дублювань при виконанні НДДКР за схожою тематикою;

- здійсненню постійного обміну інформацією про заплановані НДДКР міжвідомчого рівня та синхронізації наукових зусиль (через функціонування спільної інформаційної бази);

- оптимізувати бюджетні витрати на виконання НДДКР;

- спрощенню процедури взаємодії міжвідомчого рівня при замовленні та виконанні спільних НДДКР;

- започаткуванню процесу створення об'єднаного наукового простору в інтересах оборони країни (через створення Координаційної ради з міжвідомчих НДДКР).

Перспективи подальших досліджень. Вищезазначене підсилює актуальність подальших досліджень перспектив наукової кооперації міжвідомчого рівня, з урахуванням досвіду зарубіжних країн.

ЛІТЕРАТУРА

- Дегтярьова, І., & Квіт, С. (2019). *Оптимізація управління науковою сферою: закордонний досвід та рекомендації для України* (Дослідження). 40 с.
- Ісакова Н. Б. (2025). Співробітництво наукових установ НАН України та університетів як відповідь на сучасні виклики. *Science and Science of Science*. (2). С. 64–86. DOI: <https://doi.org/10.15407/sofs2025.02.064>.
- Корнієнко В. О. (2024). Організаційно-правові засади формування політики у сфері науки та науково-технічної діяльності в системі Міністерства оборони України. *Аналітично-порівняльне правознавство*. (4). С. 384–389. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.62>.
- Маліцький Б. А. (2023). Національна академія наук України: суспільна роль, сучасний стан, проблеми розвитку та підходи до їх розв'язання (науково-аналітична доповідь). *Наука та наукознавство*. (3). С. 68–86. DOI: <https://doi.org/10.15407/sofs2023.03.068>.
- Міністерство освіти і науки України. (2023). *Дорожня карта європейської інтеграції України у сферах освіти і науки до 2027 року* (Наказ № 1501). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1501729-23#Text>.

- Наливайко, А. (2025). Особливості формування системи замовлення наукової продукції в Міністерстві оборони України. *Військова освіта*. (1). С. 139–154. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2025-51/139-154>.
- Національна академія наук України. (2025). *Звіт про діяльність Національної академії наук України у 2024 році*. Академперіодика. URL: <https://www.nas.gov.ua/storage/editor/files/zvit-nanu-2024-ostatocn-redag.pdf>.
- Хаустова В. Є., & Решетняк О. І. (2021). Сучасні форми взаємодії та інтеграції освіти та науки: теорія та практика. *Ефективна економіка*. (12). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.12>.
- Хлонь С. Є. & Ковальчук А. І. (2025). Необхідність утворення наукової установи Сил підтримки Збройних Сил України в контексті сучасних воєнних викликів. *Національна безпека*. 2(2). С. 52–58. DOI: 10.63978/3083-6476.2025.2.2.05.

REFERENCES

- Dehtiarova, I., & Kvit, S. (2019). *Optymizatsiia upravlinnia naukovoju sferoiu: zakordonnyi dosvid ta rekomendatsii dlia Ukrainy* [Optimization of scientific sphere management: foreign experience and recommendations for Ukraine] (Research report). 40 p.
- Isakova, N. B. (2025). Spivrobotnytstvo naukovykh ustanov NAN Ukrainy ta universytetiv yak vidpovid na suchasni vyklyky [Cooperation of scientific institutions of the NAS of Ukraine and universities as a response to modern challenges]. *Science and Science of Science*, (2). 64–86. DOI: <https://doi.org/10.15407/sofs2025.02.064>.
- Korniienko, V. O. (2024). Orhanizatsiino-pravovi zasady formuvannia polityky u sferi nauky ta naukovo-tekhnichnoi diialnosti v systemi Ministerstva oborony Ukrainy [Organizational and legal principles of policy formation in the field of science and scientific and technical activity in the system of the Ministry of Defense of Ukraine]. *Analychno-porivnialne pravoznavstvo*. (4), 384–389. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.62>.
- Malitskyi, B. A. (2023). Natsionalna akademiia nauk Ukrainy: suspilna rol, suchasnyi stan, problemy rozvytku ta pidkhody do yikh rozviazannia (naukovo-analychna dopovid) [National Academy of Sciences of Ukraine: social role, current state, problems of development and approaches to their solution (scientific and analytical report)]. *Science and Science of Science*. (3). 68–86. DOI: <https://doi.org/10.15407/sofs2023.03.068>.
- Ministry of Education and Science of Ukraine. (2023). *Dorozhnia karta yevropeiskoi intehratsii Ukrainy u sferakh osvity i nauky do 2027 roku* [Roadmap for the European integration of Ukraine in the fields of education and science until 2027] (Order No. 1501). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1501729-23#Text>.
- Nalyvaiko, A. (2025). Osoblyvosti formuvannia systemy zamovlennia naukovoju produktsii v Ministerstvi oborony Ukrainy [Peculiarities of the formation of the system for ordering scientific products in the Ministry of Defense of Ukraine]. *Viiskova osvita*. (1). 139–154. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2025-51/139-154>.
- National Academy of Sciences of Ukraine. (2025). *Zvit pro diialnist Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy u 2024 rotsi* [Report on the activities of the National Academy of Sciences of Ukraine in 2024]. Akademperiodyka. Retrieved from: <https://www.nas.gov.ua/storage/editor/files/zvit-nanu-2024-ostatocn-redag.pdf>
- Khaustova, V. Ye., & Reshetniak, O. I. (2021). Suchasni formy vzaiedodii ta intehratsii osvity ta nauky: teoriia ta praktyka [Modern forms of interaction and integration of education and science: theory and practice]. *Efektivna ekonomika*. (12). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.12>.
- Khlon, S. Ye., & Kovalchuk, A. I. (2025). Neobkhdnist utvorennia naukovoju ustanovy Syl pidtrymky Zbroinykh Syl Ukrainy v konteksti suchasnykh voiennykh vyklykiv [The necessity of establishing a scientific institution of the Support Forces of the Armed Forces of Ukraine in the context of modern military challenges]. *Natsionalna bezpeka*. 2(2), 52–58. DOI: 10.63978/3083-6476.2025.2.2.05.